

Sygn. akt VI ACa 1529/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Agata Zając (spr.)

Sędzia SA – Barbara Godlewska - Michalak

Sędzia SO (del.) – Agnieszka Wachowicz - Mazur

Protokolant: – sekr. sąd. Mariola Frąckiewicz

po rozpoznaniu w dniu 17 czerwca 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa E. M. (1) i E. M. (2)

przeciwko M. P. i T. S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 29 kwietnia 2013 r.

sygn. akt XX GC 83/10

oddala apelację.

Sygn. akt VI ACa 1529/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 20 marca 2008 r. powodowie E. M. (2) i E. M. (1) wnieśli o zasądzenie od pozwanych T. S. i M. P. kwoty 113 157,27 zł, obejmującej 101 719,42 zł należności głównej oraz w tym odsetki ustawowe od kwoty 91 212,88 zł należne do 20 marca 2008 r. w kwocie 11 437,85 zł.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa, podnosząc zarzut powagi rzecz osądzonej z uwagi na zakończone postępowanie w sprawie I C 186/06 toczącej się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Żoliborza, pozwany M. P. podniósł też brak dowodu na okoliczność bezskuteczności egzekucji wobec Spółki, wskazał, że pozwani zgłosili w odpowiednim czasie wnioski o upadłość (...) sp. z o.o., ponadto podniósł, że powodowie nie udowodnili, iż pomimo nieskutecznych wniosków o ogłoszenie upadłości ponieśli szkodę, a gdyby postępowanie upadłościowe wdrożono we właściwym czasie i tak nie uzyskaliby zaspokojenia ze względu na brak wystarczającego majątku spółki i uprzywilejowanie należności podatkowych.

Wyrokiem z 30 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo (prekluzja dowodowa).

Na skutek apelacji powodów Sąd Apelacyjny wyrokiem z 10 grudnia 2009 r. uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie przed Sądem Okręgowym w zakresie rozprawy z 18 listopada 2008 r. i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd Okręgowy wskazał, że na rozprawie w dniu 18 listopada 2008 r. powoda reprezentowała jako pełnomocnik osoba nie mogąca być jego pełnomocnikiem zgodnie z art. 87 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny uznał też, że Sąd Okręgowy bezzasadnie zastosował wobec powodów przepisy dotyczące prekluzji dowodowej, gdyż powodowie nie będący przedsiębiorcami, złożyli pozew do sądu cywilnego, zaś przy przekazaniu sprawy do sądu gospodarczego nie zostali pouczeni o skutkach prekluzji.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2013 r. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powodów kwotę 113 157,27 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 października 2008 r. do dnia zapłaty, umorzył postępowanie co do kwoty 5 086 zł, w pozostałym zakresie powództwo oddalił i zasądził od pozwanych na rzecz powodów kwotę 9 258 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe (...) sp. z o.o. w W. została wpisana do rejestru handlowego w dniu 9 lipca 1992 r.

W dniu 17 września 1997 r. do rejestru zostali wpisani T. S. jako prezes zarządu i M. P. jako członek zarządu Spółki.

Spółka (...) nie została wpisana do KRS

W dniu 27 października 2000 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników spółki nie przyjęło rezygnacji pozwanych z funkcji prezesa i członka zarządu.

Spółka realizowała inwestycję budowlaną w postaci 11 budynków wielomieszkaniowych z garażami przy ul. (...) w W..

W dniu 20 listopada 1995 r. Spółka zawarła umowę z powodami, zobowiązując się do wybudowania mieszkania ze stanowiskiem garażowym.

Inwestycja nie została zrealizowana, gdyż spółka utraciła płynność finansową na przełomie lat 1997/1998.

Sytuację finansową spółki pogarszały weksle wystawione w 1997 r., na podstawie których zostały wydane nakazy płatnicze i były prowadzone egzekucje.

Przeciwko Spółce były też prowadzone egzekucje przez Urząd Skarbowy z tytułu niezapłaconych zobowiązań począwszy od stycznia 1999 r. i za kolejne okresy.

Od 1997 r. stan majątkowy spółki ulegał pogorszeniu, narastały niezaspokojone zobowiązania wobec wierzycieli, nie były płacone zobowiązania wobec pracowników.

Spółka trwale zaprzestała płacenia długów co najmniej od 31 maja 2000 r.

Powodowie wnieśli pozew przeciwko spółce (...) w dniu 16 lutego 2007 r. wskazując na roszczenie wynikające z niezrealizowania umowy z 20 listopada 1995 r.

W dniu 4 lipca 2007 r. Sąd Okręgowy wydał wyrok zaoczny w sprawie XXVC 171/07 zasądzający od (...) sp. z o.o. na rzecz powodów kwotę 101 719,42 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 91 212,88 zł od dnia 16 lutego 2007 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 5 086 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; wyrokowi temu w dniu 21 sierpnia 2007 r. została nadana klauzula wykonalności.

W dniu 19 czerwca 2000 r. zarząd Spółki w osobach pozwanych podjął uchwałę w przedmiocie złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, wniosek został złożony 13 lipca 2000 r. i zarejestrowany pod sygn. akt XVII U 301/00,

jednak wobec nie uzupełnienia braków formalnych w postaci złożenia aktualnego bilansu spółki wniosek został zwrócony prawomocnym zarządzeniem z 11 września 2000 r.

W dniu 16 lipca 2001 r. powodowie złożyli wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki – wniosek został oddalony z uwagi na niewykazanie obiektywnego faktu zaprzestania płacenia długów w sposób trwały oraz aby spółka posiadała majątek wystarczający przynajmniej na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego.

Powodowie w dniu 17 września 2007 r. złożyli wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko Spółce, egzekucja okazała się bezskuteczna, a postępowanie egzekucyjne zostało umorzone postanowieniem z 5 listopada 2008 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że nie zachodzą podstawy do odrzucenia pozwu z uwagi na brak tożsamości roszczenia dochodzonego w sprawie niniejszej ze sprawą I C 186/06, w której powodowie wnieśli wprawdzie wobec pozwanych roszczenie oparte o przepisy art. 299 § 1 k.s.h., jednak dotyczące zobowiązań Spółki objętych wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy z dnia 2 listopada 2003 r.

Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 299 ksh i uznał, że powodowie wykazali okoliczności uzasadniające wystąpienie wobec pozwanych z roszczeniem, tj. wykazali istnienie tytułu wykonawczego przeciwko Spółce i bezskuteczność egzekucji prowadzonej na podstawie tego tytułu stwierdzonej postanowieniem o umorzeniu postępowania egzekucyjnego; powodowie wykazali też, że pozwani byli członkami zarządu w okresie, gdy istniało zobowiązanie spółki i gdy stało się ono wymagalne.

Sąd Okręgowy wskazał, że wprawdzie powodowie złożyli rezygnację z funkcji zarządu, jednak rezygnacja ta nie została przyjęta, a więc ich mandaty nie wygasły.

Sąd Okręgowy uznał, że pozwanych obciążał dowód wykazania przesłanek z art. 299 § 2 ksh i że pozwani nie wykazali aby zachodziły przesłanki wyłączające ich odpowiedzialność.

Ponieważ złożony przez pozwanych wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki został zwrócony i nie wywołuje żadnych skutków prawnych, nie może to spowodować zwolnienia pozwanych od odpowiedzialności z art. 299 ksh. Pozwani podnosili, że Spółka nie miała w tym czasie środków pozwalających na sporządzenie bilansu, zdaniem Sądu Okręgowego nie można zaś uznać, iż brak środków na sporządzenie bilansu 31 grudnia po objęciu przez pozwanych funkcji zarządu stanowi okoliczność przez nich nie zawinioną.

Za bezzasadny Sąd Okręgowy uznał zarzut dotyczący braku szkody po stronie powodów.

Przytaczając przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – prawo upadłościowe i treść opinii biegłej do spraw księgowości J. O. Sąd Okręgowy wskazał, iż na podstawie dokumentów jakimi biegła dysponowała nie było możliwe ustalenie daty, w jakiej spółka (...) była niewypłacalna w rozumieniu „przewyżki” zobowiązań nad majątkiem spółki, możliwe zaś było jedynie wstępne określenie daty, w której spółka zaprzestała płacenia długów – zdaniem biegłej bez wątplenia na dzień 31 maja 2000 r. występował stan niewypłacalności spółki w rozumieniu zaprzestania płacenia długów, gdyż wówczas już spółka miała wymagalne i niezapłacone zobowiązania wobec Urzędu Skarbowego z tytułu pobranych i przekazanych zaliczek za podatek dochodowy od osób fizycznych za styczeń 1999 r. i wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu zaległych składek w kwocie co najmniej 153 040,01 zł. Tym samym termin ustawowy do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości upłynął najpóźniej w dniu 14 czerwca 2000 r. Biegła wskazała też, że bez dokumentów obrazujących stan majątkowy spółki i stopień jej wypłacalności, takich jak księgi handlowe ewentualnie sprawozdania finansowe, których pozwani nie dostarczyli, niemożliwe było ustalenie wysokości wierzytelności, którą mogliby uzyskać powodowie gdyby wniosek o postępowanie upadłościowe lub układowe został złożony we właściwym czasie.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy uznał, iż pozwani nie wykazali, aby mimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego powodowie nie ponieśli szkody.

Sąd Okręgowy nie znalazł też podstaw do zastosowania art. 5 k.c.

Sąd Okręgowy uznał roszczenie powodów za zasadne w zakresie obejmującym zarówno zasądzoną na ich rzecz należność główną z odsetkami, jak i koszty postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko Spółce, uznając za bezzasadne żądanie obejmujące dalsze odsetki ustawowe od daty wskazanej w pozwie. Zdaniem Sądu Okręgowego roszczenie powodów skierowane przeciwko pozwanym stało się wymagalne, zgodnie z art. 455 k.c., po upływie 7 dni od dnia doręczenia pozwanym odpisu pozwu.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wnieśli obaj pozwani, zaskarżając wyrok w zakresie uwzględniającym powództwo oraz co do rozstrzygnięcia o kosztach procesu i wnosząc o zmianę wyroku w tym zakresie przez oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanych zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Pozwani zarzucili:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 299 § 1 ksh poprzez zastosowanie tego przepisu i nie zastosowanie art. 299 § 2 ksh w stanie faktycznym sprawy i przyjęcie, że pozwani ponoszą winę za niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz że niewszczęcie postępowania upadłościowego spowodowało poniesienie przez powodów szkody;

- naruszenie art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie w stanie faktycznym sprawy i przyjęcie, że powodowie nie naruszają zasad współżycia społecznego (zasady sprawiedliwości społecznej, porządku publicznego, zasady słuszności) dochodząc od pozwanych odpowiedzialności za zobowiązania spółki, podczas gdy pozwani działali w ich interesie doprowadzając do rzeczowego wykonania umowy i przeniesienia własności lokalu, chroniąc powodów od skutków upadłości spółki;

- naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego, brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego polegający na pominięciu wszystkich dokumentów w sprawie, bez rozważenia w sposób bezstronny i wszechstronny zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji przyjęcie, że pozwani ponoszą winę za niezgłoszenie wniosku o upadłości, jak również, że powodowie nie wykazali braku poniesienia szkody przez powodów na skutek niezgłoszenia wniosku o upadłość;

- naruszenie przepisów postępowania polegające na postawieniu zarzutu prekluzji dowodowej z art. 479¹⁴ § 2 k.p.c., podczas gdy zarzuty, twierdzenia i dowody do których pozwani odnieśli się w załączniku do rozprawy są zgodne z ich pismem procesowym z 19 lipca 2010 r., dowodach wskazanych przez powoda oraz materiałach, na których oparta jest przyjęcia przez Sąd Okręgowy opinia biegłej, i to bez wyspecyfikowania przez Sąd o jakie dowody chodzi.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanych nie zasługuje na uwzględnienie.

W szczególności Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. podniesionego przez skarżących.

Sąd Okręgowy dokonał bowiem prawidłowych ustaleń faktycznych, znajdujących oparcie w wynikach przeprowadzonego postępowania dowodowego, a dokonana przez ten Sąd ocena dowodów nie przekracza granic swobodnej oceny wskazanych w art. 233 § 1 k.p.c.

Zasada swobodnej oceny dowodów określona powyższym przepisem wyraża się w jej ocenie według własnego przekonania Sądu, opartego na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Jej istotną

cechą jest bezstronność, brak arbitralności i dowolności, przestrzeganie zasad logicznego rozumowania i zasad doświadczenia życiowego w wyciąganiu wniosków.

Niewątpliwie wszechstronne rozważenie zebranego materiału oznacza uwzględnienie wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu oraz wszystkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych środków dowodowych, a mających znaczenie dla ich mocy dowodowej i wiarygodności.

Ocena dokonana przez Sąd I instancji w ocenie Sądu Apelacyjnego odpowiada zasadniczo wskazanym wyżej kryteriom, wszystkie przeprowadzone dowody zostały przez Sąd Okręgowy przywołane i omówione w sposób obiektywny, rzetelny i wszechstronny.

Dokonując oceny dowodów sąd określa, czy środek dowodowy z uwagi na jego cechy indywidualne i okoliczności obiektywne zasługuje na wiarę. Podstawą selekcji dowodów jest zatem ich wiarygodność. Natomiast kryteriami oceny wiarygodności są doświadczenie życiowe, inne źródła wiedzy, poprawność logiczna, prawdopodobieństwo wersji. W orzecznictwie wskazuje się, że "ramy swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i ważąc ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego" (zob. wyrok SN z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, Lex nr 41437, wyrok SA w Szczecinie z dnia 17 września 2008 r., I ACa 1195/06, Lex nr 516569).

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że postawienie zarzutu obrazy art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego przyjętego przez niego na podstawie własnej oceny dowodów; skarżący może tylko wykazywać, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189). Jeżeli zatem z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne.

Zgromadzone w sprawie dowody, w szczególności dowody z dokumentów obrazujących sytuację finansową Spółki w czasie gdy pozwani sprawowali funkcję członków zarządu, zostały poddane ocenie biegłego, gdyż niewątpliwie ich weryfikacja i stwierdzenie, kiedy istniały przesłanki do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki oraz czy mimo niezłożenia takiego wniosku powodowie ponieśli szkodę obejmującą niewyegzekwowane od spółki wierzytelności, wymagały wiedzy specjalistycznej.

Opinia biegłej została przez Sąd uznana za rzetelną, zaś skarżący nie podnieśli żadnych argumentów podważających tą ocenę.

Sąd Apelacyjny nie znalazł też podstaw do uwzględnienia zarzutu odnoszącego się do bezzasadnego zastosowania prekluzji z art. 479¹⁴ § 2 k.p.c. wobec twierdzeń i dowodów pozwanych zawartych w piśmie z 19 kwietnia 2013 r. stanowiącym załącznik do protokołu rozprawy. Pismo to zostało złożone już po zamknięciu rozprawy, zatem uwzględnienie nowych dowodów i twierdzeń zawartych w takim piśmie nie byłoby możliwe także z uwagi na treść art. 217 § 1 k.p.c. Ponadto, jak wskazują sami skarżący, pismo to nie zawierało żadnych nowych twierdzeń ani dowodów pozwanych, a jedynie ich stanowisko odnoszące się do przebiegu postępowania przed Sądem Okręgowym, a zatem pominięcie treści tego pisma, wobec odniesienia przez Sąd I instancji do wszystkich twierdzeń i zarzutów podnoszonych przez pozwanych w toku procesu, nie ma wpływu na treść rozstrzygnięcia.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny przyjął dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia za własne, uznając iż znajdują one pełne oparcie w zgromadzonych przez ten Sąd dowodach.

Za bezzasadne Sąd Apelacyjny uznał też zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego.

Niewątpliwie zgłoszone przez powodów roszczenie oparte było o treść art. 299 § 1 ksh i Sąd Okręgowy trafnie uznał, iż zasadność roszczeń należy rozważyć w świetle przesłanek wynikających z tego przepisu.

Sąd Okręgowy dokonał też prawidłowej wykładni art. 299 § 1 ksh uznając, iż powodów obciążał obowiązek wykazania istnienia wierzytelności w stosunku do spółki z o.o. i bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce. Nie ule też wątpliwości, że powodowi wykazali te okoliczności, składają tytuł egzekucyjny stwierdzający istnienie wierzytelności i wykazując bezskuteczność egzekucji postanowieniem komornika o umorzeniu egzekucji wobec jej bezskuteczności.

Niesporny jest także fakt, iż pozwani byli członkami zarządu Spółki w czasie istnienia niezaspokojonej wierzytelności powodów. Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 28 lutego 2008 r. III CZP 143/07 odpowiedzialność związaną z bezskutecznością egzekucji określonego zobowiązania wobec spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponoszą na podstawie art. 299 k.s.h. osoby będące członkami jej zarządu lub likwidatorami w czasie istnienia tego zobowiązania.

Odpowiedzialność członków zarządu wynikająca z art. 299 § 1 ksh nie jest odpowiedzialnością solidarną ze spółką ani odpowiedzialnością subsydiarną – jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały w składzie 7 sędziów z dnia 7 listopada 2008 r. III CZP 72/08 członkowie zarządu ponoszą na podstawie art. 299 k.s.h. odpowiedzialność deliktową za szkodę w wysokości niewyegzekwowanej od spółki wierzytelności, z ewentualnymi należnościami ubocznymi, spowodowaną bezprawnym, zawinionym niezgłoszeniem przez członków zarządu wniosku o ogłoszenie upadłości spółki i doprowadzenie do sytuacji, w której egzekucja z majątku spółki jest bezskuteczna, co prowadzi do powstania szkody wierzyciela wynikającej z niemożności zaspokojenia jego wierzytelności wobec spółki. Konsekwencją takiego stanowiska jest objęcie odpowiedzialnością tylko uszczerbku wynikłego z niewyegzekwowania wierzytelności od spółki, a nie całej szkody w granicach strat i utraconych korzyści.

Odpowiedzialność z art. 299 k.s.h. jest sankcją za kierowanie przez zarząd sprawami spółki w sposób niekorzystny dla wierzycieli, który doprowadził do bezskuteczności egzekucji jej zobowiązań. Ostatecznym zaś przejawem tego nieprawidłowego, nagannego postępowania zarządu, jest zaniechanie złożenia we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki lub o wszczęcie postępowania układowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2008 r. IV CSK 430/07). Szkodę w ujęciu (art. 299 k.s.h.) stanowi zaś obniżenie potencjału majątkowego spółki tj. pogorszenie możliwości zaspokojenia wierzyciela (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2010 r. I CSK 653/09)

Pozwani mogą natomiast zwolnić się z odpowiedzialności wykazując zaistnienie jednej z przesłanek wskazanych w art. 299 § 2 ksh, w tym przez wykazanie braku szkody.

Tym niemniej to pozwanych obciąża ciężar wykazania istnienia przesłanek zwalniających ich z odpowiedzialności wynikającej z art. 299 § 1 ksh.

Z regulacji art. 299 k.s.h. wynika bowiem na rzecz wierzyciela domniemanie szkody w wysokości niewyegzekwowanego wobec spółki zobowiązania. Domniemany w świetle tej regulacji jest także związek przyczynowy między szkodą wierzyciela a niezłożeniem we właściwym czasie przez członka zarządu wniosku o ogłoszenie upadłości lub podania o wszczęcie postępowania układowego oraz zawinienie przez niego niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości i niewszczęcia postępowania układowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2008 r. IV CSK 430/07).

Pozwani mogli więc zwolnić się z odpowiedzialności wykazując, że w czasie pełnienia przez nich funkcji nie było podstaw do wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości lub z podaniem o wszczęcie postępowania układowego, a tym samym wykazując, iż nie istnieje związek przyczynowy między sposobem sprawowania zarządu a szkodą doznana przez wierzyciela spółki, albo też że we właściwym czasie doszło do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki lub

wszczęto postępowanie układowe, albo też że mimo niezłożenia we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki lub nie wszczęcia postępowania układowego członek zarządu nie ponosi winy.

Trafnie Sąd Okręgowy uznał, że pozwani nie wykazali istnienia żadnej z powyższych przesłanek.

Przede wszystkim nie został skutecznie złożony wniosek o ogłoszenie upadłości – wniosek złożony przez pozwanych został zwrócony z uwagi na nieusunięcie jego braków, co niewątpliwie jest okolicznością obciążającą pozwanych. Dla uwolnienia się z odpowiedzialności przewidzianej w art. 299 § 2 k.s.h. nie wystarczy bowiem samo wystąpienie z wnioskiem o ogłoszenie upadłości (analogicznie również z wnioskiem o otwarcie postępowania układowego), ale konieczne jest także dokonanie wszelkich czynności procesowych niezbędnych dla kontynuowania tego postępowania.

Pozwani nie przedstawili także dokumentów obrazujących sytuację finansową spółki pozwalających na ustalenie, kiedy powstał stan uzasadniający złożenie takiego wniosku i w jakim stopniu powodowie uzyskaliby zaspokojenie swojej wiarytelności, gdyby w tym czasie wniosek taki został złożony.

Nie ulega przy tym wątpliwości, że właściwy czas do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości jest przesłanką obiektywną, ustalaną w oparciu o okoliczności faktyczne każdej sprawy, a dla jego określenia nie ma znaczenia subiektywne przekonanie członków zarządu. Przepis art. 299 § 2 k.s.h. przewiduje domniemanie winy członka zarządu w niezgłoszeniu wniosku o upadłość we właściwym czasie ze względu na to, że członkom zarządu powinien być znany na bieżąco stan finansowy spółki, a co za tym idzie możliwości zaspokojenia długów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2008 r. II CSK 142/08).

Pozwani nie przedstawili żadnych dowodów wykazujących, że powodowie nie uzyskaliby zaspokojenia swej wiarytelności z powodu braku wystarczającego majątku, nawet gdyby wszczęto postępowanie upadłościowe lub układowe na skutek wniosku w tym przedmiocie złożonego we właściwym czasie.

Sąd Apelacyjny nie znalazł też podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 5 k.c.

Wprawdzie doktryna i orzecznictwo dopuszczają stosowanie również w tego rodzaju sprawach przepisów art. 5 k.c., wskazując jednak na wyjątkowy charakter tego unormowania oraz na treść art. 299 § 2 ksh zawierającego enumeratywnie wymienione przesłanki zwalniające od odpowiedzialności.

W ocenie Sądu Apelacyjnego okoliczności niniejszej sprawy nie dają żadnych podstaw do uznania, iż powodowie, występując z roszczeniem opartym o treść art. 299 § 1 ksh nadużyli przysługującego im prawa podmiotowego, naruszając zasady współżycia społecznego, w szczególności zasadę sprawiedliwości społecznej, porządku publicznego czy zasadę słuszności.

Mając powyższe na względzie i uznając podniesione w apelacji za bezzasadne, na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.